

Faktasammanställning: Relationen Sverige-Korea eller ”Koreasvenskarna”

(ur *Um & Yang* 3/02)

Tobias Hübinette

De första kontakterna

På 1720-talet sammanträffade en av Karl XII:s soldater i rysk fångenskap och tsarens tjänst, Lorenz Lange, med koreanska diplomater i Ch'ing-dynastins Peking, och skrev i samband med detta ihop en rapport om Korea och dess folk. Detta bör ha varit första gången en svensk kom i direkt kontakt med koreaner. En annan svensk karolin i rysk fångenskap, Johan Philip von Strahlenberg, producerade ungefär vid samma tid den första svenska kartan där Korea tydligt placerades in.

Resenärerna och missionärerna

Kring förra sekelskiftet började de första svenska resenärerna att ta sig till Japan och Kina, och flera av dessa besökte under kortare eller längre stunder även Korea. En av dessa var Amanda Gardelin från Havdhem på Gotland som besökte kung Kojongs hov på 1880-talet och botade en medlem i kungafamiljen från en åkomma, för vilket hon erhöll en tedosa som tack. Flera av dessa besök avsatte också spår i form av böcker som gavs ut efter hemkomsten. Här hittas Willy A:son Grebbs som besökte Korea 1904-05, Svenska Dagbladets Hjalmar Cassel som var i Korea 1905, och den legendariske Sven Hedin som besökte Seoul 1908. 1935-36 genomförde även Hedins kollega Sten Bergman en längre resa i Korea.

Den andra gruppen utgörs av missionärerna, företrädesvis från Frälsningsarmén. Major Erland Richter var i Korea 1914, och samma år besökte dessutom Jonathan Ollén, redaktör för kristna Svenska Morgonbladet, Korea. Även efter delningen och Koreakriget har svenska missionärer fortsatt att verka i landet, bland annat genom Svenska Koreamissionen från 1960 som gav ut tidskriften Korea kallar.

Kungligt besök

1926 besökte den svenska kronprinsen med fru, sedermera kung Gustav VI Adolf, Korea och den gamla huvudstaden Kyongju där han deltog i utgrävningar och närvarade när en av de mer praktfulla guldkronor som kommit i dagen från Shilla-perioden (57 f Kr-936) hittades. Gravkullen fick namnet Sobong Chong som kan uttydas Den svenska fenixfågels grav, och än idag kan en minnessten från händelsen som sattes upp på 1970-talet beskådas i centrala Kyongju.

Sjukhuspersonal och militärer

Efter Koreakrigets utbrott och FNs beslut att sända trupper för att hjälpa Sydkorea, valde Sverige att bidra med ett icke-stridande militärsjukhus, Svenska Koreaambulansen eller Svenska Röda Korsets Fältsjukhus (SRCH). Den 23 september 1950 anlände den första kontingenten bestående av 176 läkare, sjuksköterskor och övrig personal. 1951 bildade denna första grupp vid återkomsten Svenska Koreaföreningen som den första vänskapsföreningen för Sydkorea i Väst. Föreningen som ger ut Koreansk Journal och dominerade det svensk-koreanska samarbetet fram till 1970-talet genom att bland annat spela en viktig roll i samband med de första adoptionerna från Korea, har från början dominerats av Åke J Ek, hedersdoktor i juridik vid Kyunghee-universitetet i Seoul. 1954 ombildades militärsjukhuset till Svenska sjukhuset i Pusan, och upphörde med sin verksamhet 1957 efter att mer än 1000 svenskar tjänstgjort där sedan kriget.

Efter vapenstilleståndet 1953 upprättades De neutrala staternas övervakningskommission (NNSC) i gränsbyn Panmunjom där Sverige ingick tillsammans med Schweiz, Polen och Tjeckoslovakien. Denna kommission arbetar fortfarande med svensk och schweizisk

besättning, och sedan 1953 har nästan 1000 svenska officerare tjänstgjort där.

1958 bildades Skandinaviska undervisningssjukhuset (NMC) i Seoul där 90 olika befattningar vigdes åt skandinaver. Sjukhuset överfördes till koreanska staten 1968 efter att närmare 150 svenskar tjänstgjort där.

1961 bildade hemvändande officerare från övervakningskommissionen och personal från undervisningssjukhuset Koreanska Sällskapet med tidskriften Yoboseyo. Sällskapet har utvecklats till Sveriges största och viktigaste förening för svenskar med ett Koreaintresse, och majoriteten av medlemmarna utgörs idag av adoptivfamiljer.

Invandrare och adopterade

Under perioden från Sydkoreas upprättande 1948 och krigsutbrottet 1950 anlände de första koreanska invandrarna till Sverige. 1963 bildade dessa Koreanska Föreningen med tidskriften Uri Sosik, idag Haninbo, som sedan dess organiserat den lilla koreanska minoriteten i Sverige. De invandrade koreanerna har som mest utgjorts av knappt 1000 individer, idag runt 600.

1957 inleddes adoptionen från Korea till Sverige, fram till 1979 genom Socialstyrelsens försorg, och sedan dess i Adoptionscentrums regi. 1986 bildades Adopterade Koreaners Förening med tidskriften Um & Yang, världens första organisation för adoptivkoreaner som i Sverige uppgår till 8500.

Akademikerna

Från mitten av 1950-talet har koreanska funnits som universitetsämne i Sverige, från början i Uppsala under professor Cho Seung-bogs försorg. 1968 överflyttades undervisningen i koreanska till Stockholm, och 1989 inrättades en särskild avdelning för koreanska med en egen professur. Sedan 1968 har nästan 500 individer varit inskrivna som studenter i koreanska vid Stockholms universitet varav mer än hälften adoptivkoreaner.

Diplomater och affärsmän

1959 upprättades diplomatiska förbindelser mellan Sverige och Sydkorea, och sedan dess har ett flertal svenskar tjänstgjort vid svenska ambassaden i Sverige. 1975 upprättades även en ambasad i Nordkorea.

Ungefär samtidigt kom också handeln mellan de båda länderna igång, och idag har över 50 svenska företag verksamhet i Korea. Exportrådet och dess avdelning East Asia Center har genom åren sporadiskt gett ut nyhetsbrevet Kommersiella Notiser från Korea och Business Update Korea.

Höger- och vänsterextremister

Redan 1957 bildades en vänskapsförening för Nordkorea av svenska socialdemokrater och kommunister, Svensk-koreanska föreningen, som ger ut tidskriften Korea-information. Föreningen domineras dock idag av medlemmar tillhörande KPML(r).

1967 bildades en svensk avdelning av den i Korea baserade World Anti-Communist League, en internationell för anti-kommunister, högerextremister, fascister och nazister.

1973 bildades Korea Center av koreaner och svenskar som stödde Park Chung Hees diktatur i Korea, med tidskriften Aktuellt om Korea.

1974 bildades Sydkoreakommittén av progressiva kristna och socialister för att stödja demokrati-, student- och arbetarrörelsen i Korea. Kommittén som idag är upplöst gav bland annat ut flera småskrifter.

1978 bildades en svensk församling av Enighetskyrkan, mer känd under namnet Moonkyrkan, med tidskriften Nytt Hopp. Kyrkan som finns över hela världen predikar ett extremt anti-kommunistiskt och nationalistiskt budskap.

Naturaliserade Koreasvenskar

Efter denna rapsodiska genomgång är det tydligt att få svenskar har stannat en längre tid i Korea. Två undantag finns dock, och dessa personer stannade så länge i Korea att de nästan kan kallas naturaliserade. Den första var Verna Olsson, kapten i Frälsningsarmén, som stannade i Korea under hela perioden 1911-38 och vid hemkomsten skrev en bok om sina upplevelser. Den andre personen är Bo Back, kusin till nuvarande professorn i koreanska Staffan Rosén. Han arbetade först som kock vid Svenska sjukhuset i Pusan och Skandinaviska undervisningssjukhuset 1952-68, och därefter fram till pensionen vid slutet av 1980-talet på amerikanska 8:e arméns officersmäss. Back var också en av de första svenskar som adopterade ett koreanskt barn